

Sonce že dobiva svojo moč

Izredno zimo imamo; toplo in sončno, brez pravega mraza in brez snega. To ni še prava zima, smo ugrabili, prava zima še pride. V tem pa se nam približuje pomlad s hitrimi koraki. Sonce ima vedno več moči, dnevi so vedno daljši; toda priroda je še vedno pod vtisom negotovosti, še vedno je mogoče, da jo zakasneli mraz prevara, če bi prežgodaj vstala iz zimskega mirovanja v spomladno življenje.

Dober kmečki gospodar prvi zasluži dih pomladi. Pregledal bo svoja polja in travnike, da ugotovi stanje ozimnih posevkov in škodo, ki mu jo je morda napravila zima, ali voda ali kakšen nepoklican gost, bodisi živalski škodljivci ali brezobziren človek. Pregledal bo jarke, ki jih je napravil za pravilen odtok odvišne vode, popravil, kar se je pokvarilo, ali izpopolnil, kar ni napravil dobro. Popravil bo pota okrog gospodarstva, morda pripeljal voz peska na dvorišče, da ga po potrebi izravna. S tem bo preprečil marsikakšno sitnost, ki bi lahko nastala pri vsakodnevnih vožnjah poleti, preprečil blato in dal vsej domačiji lepši videz. V kolikor še ni spravil v red poljskega in ročnega orodja, bo to storil čimprej. Kasneje, ko bo vsaka ura več vredna, kot sedaj pol dneva, mu bo prav prišlo, če bo vse orodje v redu in na svojem mestu. Prihranil si bo marsikako nepotrebno pot in stroške.

Predvsem je sedaj važno, da si vsak pripravi seme za spomladansko setev. Pri tem moramo vedeti, da je najboljše seme komaj dovolj dobro. Nobena štednja pri semenu ni

na mestu. Pomisliti je treba, da je mlada rastlina, ki bo zrastle iz semena, v prvem razvoju navezana na hranilne snovi, ki so shranjene v njem, kot, recimo, tele na kravje mleko. Čim več hrane bo mlada rastlinica dobila v semenu, tem hitreje in tem bujneje bo razvila svoje koreninice, tem lažje bo prodrla iz zemlje in napravila prve liste. Iz slabega semena more zrasti samo slabič, ki bo kos najrazličnejšim zaprekam ali pa tudi ne. Dober začetek, t. j. hitra in močna prva rast je pol žetve. Slabe rastlinice iz slabega semena večinoma propadajo v borbi za prostor, svetlobo, vodo in hrano ter v tekmi z močnejšim sosedom. Mnogo je boljše sejati 150 kg najboljšega izbranega semena, kot 200 kg, kjer je poleg prešnjih 150 kg še 50 kilogramov slabega, drobnega, preklanega ali kako drugače poškodovanega semena, ali pa celo plevla. Za teh 50 kg bi bila teleta ali svinje ali kokoši mnogo bolj zadovoljne kot polje, kjer samo zmanjšujejo pridelke. Kar vzemite nekaj neprečiščenega semena, ga z roko preberite, pa boste videli, kaj vse je vmes. Najmodernejša obdelava ne more popraviti, kar smo pokvarili s slabim in nečistim semenom.

Iz povedanega sledi važnost čiščenja semena. Ne zadostujejo samo navadni veteriniki (pajkelni), za dobro čiščenje so potrebni večji čistilniki in trijerji. Malo je posestnikov, ki bi sami imeli te stroje, vendar jih je po deželi precej v skupni lasti (strojne zadruge, občinska ali vaška last). Poslužujte se teh strojev v polni meri, razdelite si čas, da boste vsi prišli na vrsto.

TRAVNIK

Kakor je dobro in čisto seme važno za poljsko setev, tako je važno tudi za setev trav pri podsejavanju travnikov. Zelo važno je to opravilo, ki ga opravljamo navadno v prvi pomladi obenem z brananjem in valjanjem. Podsejavanje na opešanih travnikih je nujno potrebno, če hočemo spraviti travno rušo spet v red in preprečiti, da pleveli in slabe trave sčasoma ne izpodrinejo dobre. Opozarjamo na veliko napako, ki jo delajo še mnogi posestniki. Ob pomanjkanju dobre-

ga travnega semena sejejo semeni drobir, ki se je tekom let nabral v seniku. Med drobirjem je največji del prahu in zdrobljenih delov trav in detelj. Kolikor je med drobirjem semena, ga je gotovo dve tretjini ali še več od plevelnih rastlin in komaj ena tretjina od drugih trav in še med to tretjino je samo majhen del res dobrih travnih semen, ki so tudi kaljiva. Kdor to ve, ne bo nikoli uporabljal semenega drobirja za podsejavanje svojih travnikov. Boljše je, da ostane trav-

niška ruša še eno leto redka, kot pa da si zasejemo plevela, ki jih je že itak preveč in jih je tako težko pregnati. Pri plevelih je slineno kot pri boleznih. Lažje se je obvarovati pred boleznijo, kot zdraviti jo. Lažje je varovati poseve pred pleveli, kot jih zatirati, ko se naselijo med nje.

Najboljše travno seme bo sejal oni, ki si ga bo sam pridelal na svojih travnikih. Na to pa je treba, misliti pravočasno, letos za setev drugo leto. Del travnika, približno eno dvajsetino površine, ki jo nameravamo s pridelanim semenom naslednje leto posejati, naj pusti, da trava dozori. Ta del travnika, naj bo po možnosti čist in brez plevela; med rastjo ga je večkrat treba pregledati in sproti odstranjevati plevelne rastline. Ko trava dozori, boljše nekaj prej kot kasneje, ker travno seme rado odpada, naj se skupaj pokosi, ponovno odbere ple-

vel in omlati za seme. V času, ko je trava zrela za košnjo sena, seme še ni dozorelo. Tako seme je slabo kaljivo ali pa sploh ni. S košnjo vsega travnika pa spet ne kaže odlašati, da bi seme dozorelo, ker tako seno ni dosti boljše od žitne slame.

Za manjše potrebe je možno nabrati dobro travno seme tudi s smukanjem zrelih klasov in metlic. Ta način ima celo prednost, ker si vsak lahko nasmuka samo one trave, ki v kraju najbolje uspevajo, in si sam napravi semensko travo v gotovem razmerju, kakršno pač hoče sejati.

Kdor torej nima dobrega travnega semena in si ga drugod ne more nabaviti, naj s podsetvijo svojih travnikov za letos počaka, ne pozabi pa naj na pridelavo potrebnega semena za drugo leto. Semeni drobri, uporabljen za setev, več škoduje kot koristi in nikakor ni primeren za to. —s.

SADNI VRT

Vreme v mesecu januarju je bilo za dela v sadovnjaku letos kar ugodno, saj ni bilo snega, niti velikega mraza. V kolikor nismo zimskih del v sadovnjaku že opravili, pohitimo z njimi v februarju. Sedaj je skrajni čas, da si narežemo potrebne cepiče za spomladansko požlahtnjevanje. Narezane cepiče shranimo v hladni kleti v vlažnem pesku ali v približno tri četrt metra globoki jami, ki jo izkopljemo na prostem.

Drugo važno delo je čiščenje drevja, da ga pripravimo za zimsko škropljenje z drevesnim karbolinejem ali žvepleno apneno brozgo. Pri tem odstranimo vse suhe in poškodovane veje in štrele, pa tudi tiste veje, ki rastejo navzkriž in se drgnejo, ali so pregoste, rakave in smolikave. Vodenih pogankov ne odstranimo vséh! Če so vodeni poganki gosti, odstranimo le navpično stoječe in pregoste, ostale pa prikrajšamo na polovico njihove dolžine. Če visijo suhi plodovi po vejah, ki so bili preteklo leto od monilije uničeni, jih zbirajmo in sežgimo. Prav tako zbirajmo in sežgajmo gosenična gnezda zlatnice in glogovega belina, ki visijo po mladicaх sadnega drevja. Kjer se najde na drevju omela, jo izrežimo globoko v koreninami vred, rane pa zamažimo z gorkim katranom. Mah, lišaje in staro skorjo postgajmo na podloženi koe ali vrečo ter sežgimo.

Ko je drevje pravilno očiščeno in vreme dopušča škropljenje, si napravimo emulzijo drevesnega karbolineja in drevje od vrha do tal temeljito obrizgamo, da škropivo po vejah in deblu kar teče in ne ostane nobeno mesto suho. Za zimsko škropljenje vzamemo

pri jablanah in hruškah 10% arborin ali dendrin, ali 5—6% neodendrin. Pri češpljah, češnjah in višnjah naj bo raztopina za eno tretjino slabša. Pri breskvah in marelicah pa je potrebna skrajna previdnost in sme biti emulzija samo polovico tako močna kakor jo porablamo za jablane. Breskve in marelice je bolje poskropiti z 10—15% žvepleno-apneno brozgo. Kdor ima na razpolago drevesni karbolinej miksdrin, naj s škropljenjem počaka do marca ali začetka aprila. V manj zanemarljenih sadovnjakih lahko opravimo zimsko škropljenje namesto s karbolineji s 15—20% žvepleno-apneno brozgo.

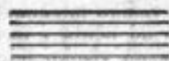
V februarju je treba misliti na pomlajanje drevja, posebno tistega, ki ga želimo precepiti. Pri ugodnem vremenu lahko začnemo s precepljevanjem drevja v razkol, z zlebičkanjem ali s kopulacijo. Zato si tudi čim prej nakuhamo ali nakupimo cepilne smole. Preskrbimo si drevesne maže za mazanje drevesnih ran. Nakuhamo si temeljne žvepleno-apnene brozge, da je bo dovolj za pomladansko in poletno škropljenje.

Proti koncu meseca že lahko obrezujemo mlado drevje in tisto, ki je bilo lani precejpljeno. Pri lepem, suhem vremenu že tudi lahko začnemo s sajenjem sadnega drevja. Končajmo z gnojenjem, če nismo mogli opraviti tega dela že jeseni, čim se bo zemlja odtalila.

V sadni shrambi je zaloga vedno manjša, zrelo sadje sproti odbirajmo. Če je shramba prav hladna (okoli 4 stop. C), si pri prebiranju sadja nataknejo rokavice, da ne bodo plodovi preveč trpeli. —f

ŽIVINOREJA

Najprirodnejša in najbolj zdrava hrana za mlado žival je starkino mleko. Prve dni se izloča skuta (kolostralno mleko), ki ima zdravilne lastnosti za mladiča. Očisti ga od smolastih snovi, ki so se tekom razvoja v telesu nabrale. Tudi ima to prvo mleko dosti rudninskih snovi, prepotrebni za pravičen razvoj sesajoče živali in za njeno odpornost proti boleznim. Zato prvo mleko nikoli ne smemo odtegovati mladiču. Nasprotno, skrbeti moramo s pravilno in dobro krmo, da bo starka mogla dajati res dosti dobrega mleka.

V zadnji številki letošnjega »Gospodarja« smo rekli, da je za vzrejo mlade živine predvsem važna pravilna izbira plemenskih živali z dobrimi zdravstvenimi in gospodarskimi lastnostmi ter zadostna in popolna prehrana brejih živali. Takrat smo tudi omenili glede travnikov: čim boljša je zemlja, tem boljše je seno na njem. Če ni dosti hranilnih snovi v zemlji, jih moramo dodajati z gnojenjem. Isto velja pri živini Starki moramo dati v hrani vse snovi, ki jih mora mladič dobiti v mleku. Kako bi moglo mleko vsebovati dovolj apna in fosfornih spojin, če jih starki ne damo v obliki hrane. Ne samo, da bo starka opešala, tudi mladič se bo slabo razvijal.

Čim malo odraste rabi mlada žival prostor, kjer se more razgibati. Najbolje se vzgaja odrasčajoča živina na paši. Tu pa je pri nas velika pomanjkljivost. Vse premalo imamo pravih pašnikov, kjer bi se živina svobodno gibala in obenem dobila dobro hrano. Mladi živini moramo dati priliko da si učvrsti kosti in mišice. Na svežem zraku in soncu tudi veliko boljše izrabi hrano, ki jo poruži. Žalostno je videti mlade bike, ki niti hoditi ne znajo. Nerodno stopa in boječe, noge so okorne kot koli. Nič čudnega, če je morda prvič zunaj. Ne samo pri goveji živini, tudi pri žrebetih se včasih zgodi isto. Tako rejci sami sebi delajo največjo škodo. Saj je jasno, da je bikec, posebno pa konj skoraj brez vrednosti, če nima nog dobro razvitih. Zato mlade živali na prosto. Vsak ima toliko prostora okrog h'va, če že ne več, da bo tam vsaj nekaj ur dnevno lahko privoščil rastočim živalim prostosti in sonca. Velja to predvsem za žrebeta, za govejo živino, pa tudi za mlade prašiče. Pripomniti je treba, da gibanje na prostem tudi v hladnem zimskem zraku ne škoduje, v kolikor tla niso ledena in spolska, in v kolikor so živali utriene; v začetku pa je treba biti previden, da se živali ob prvi sprostitvi kaj ne pobijejo ali polomijo, v hladnem zimskem ali spomladanskem času je tudi nevarnost za prehlad. Zato je treba

živali postopoma navajati in jih utrivati. Izpuščamo jih prve dni samo za kratek čas in ob lepem vremenu ter stalno pazimo nanje. Ščasoma se živina priuči na izpuščanje in ni potrebna stalna pažnja, utrdi se, da jo lahko izpuščamo tudi v hladnejšem vremenu.

Posebno je važno dovolj gibanja, zraka in sonca za mlade konje. Kdor nima prilike, da vse to nudi žrebetu, ne more vzrediti dobrega konja. Bolje je, da se s tem ne ukvarja. Ni treba imeti ravno velikega pašnika, malo tekališče za hlevom ali vsaj na dvorišču je nujno potrebno. —9.

Skrbimo za dobre plemenjake

Uspeh živinoreje vseh vrst, od največjih domačih živali (konj, govedo itd.) pa do najmanjših (kokoši, kunci itd.) sloni na pravilni izbiri plemenskih živali. Izbira plemenskih živali je na vsak način potrebna, ker vsaka žival, ki služi za plemo, bodisi moška, bodisi ženska, prenaša svoje dobre in tudi slabe lastnosti na potomstvo. Ker pa je namen vsakega živinorejca — in tudi rejca malih živali — da dobi s parenjem živali potomstvo, ki bo zdravo, odporno proti boleznim, da bo tudi telesno čvrsto in končno, da bo to potomstvo v splošnem imelo v sebi sposobnosti, da nudi rejcu neke koristi, je potrebno, da se za plemo izberejo moške kakor ženske živali, ki so sposobne dati tako potomstvo.

Izbira plemenskih živali je za neizkušene rejca zelo težka, pa tudi izkušeni rejci morajo biti pri tej izbiri zelo previdni, kajti prenašanje dobrih kakor slabih lastnosti je zavisno od notranjih faktorjev (vplivov), katere lahko prekrrije zunanji vizez, na podlagi katerega navadno odbiramo živali za plemo. Ako hočemo doseči pri neki vrsti živali neke posebne lastnosti, se moramo zavedati, da morata imeti te lastnosti oče in mati, in sicer morajo te lastnosti biti v njih že ustaljene, drugače ne moremo 100%-no trditi, da bo potomec imel te lastnosti. Vzemimo praktični primer, da križamo kravo visoke mlečnosti z bikom z navidezno visoko mlečnostjo; rezultat tega parenja bo tele, ki bo imelo sposobnosti za navidezno visoko mlečnostjo.

Ako označimo lastnosti za visoko mlečnost z »MM«, lastnosti za navidezno visoko mlečnost z »Mm« in lastnosti za nizko mlečnost z »mm«, bi potek križanja izgledal približno takole:

Potomec od matere z visoko mlečnostjo in od očeta z navidezno visoko mlečnostjo, ima lastnosti za navidezno visoko mlečnost. Ako tega potomca z lastnostmi za navidezno visoko mlečnost parimo z bikom istih last-

nosti, dobimo od štirih potomcev sledečo sliko: 1 potomec ima lastnosti za visoko mlečnost; 2 potomca imata lastnosti za navidezno visoko mlečnost; 1 potomec ima lastnosti za nizko mlečnost.

Že v drugem rodu torej dobimo od krave, ki je imela lastnosti za visoko mlečnost, in od bika, ki je imel v sebi lastnosti za navidezno visoko mlečnost, torej neustaljene lastnosti za visoko mlečnost, enega potomca, ki ima lastnosti za nizko mlečnost, dva potomca pa sicer izkazujejo še visoko mlečnost, vendar skrivata v sebi že pogubne lastnosti mlečnosti, za katere je prav toliko verjetnosti, da jih bosta prenašala na svoje potomstvo kot za lastnosti visoke mlečnosti.

Iz tega samega primera je razvidno, koliko škode more napraviti en sam moški plemenjak, ki ima neustaljene pozitivne (dobre) lastnosti. Mnogo več škode seveda napravi plemenjak z negativnimi (slabimi) lastnostmi; kajti zavedati se moramo, da en sam bik, žrebec itd. more oplemeniti letno 50—60 ženskih živali. Potomci od očeta z neustaljenimi dobrimi lastnostmi bodo v najboljšem primeru, t. j. ako ima mati ustaljene dobre lastnosti, pokazali vsaj eno četrtino od njih negativne (slabe) lastnosti. Ako vzamemo, da je oplemenil plemenjak 60 živali, bo vsaj 15 od njih pokazalo slabe lastnosti, radi katerega bi jih morali izključiti od plemenitve. Polovica teh potomcev pa bo kazalo, da imajo dobre lastnosti, vendar bodo te lastnosti v njih neustaljene in so torej za nadaljnjo plemenitev nevarne, ker bodo njihovi potomci pokazali zopet slabe

lastnosti, zlasti še, ako jih parimo z enakovrednimi ali celo slabšimi plemenjaki. Nekoliko se dajo izboljšati lastnosti potomcev, ako parimo plemenske živali z neustaljenimi dobrimi lastnostmi s plemenjakom, ki ima ustaljene dobre lastnosti, vendar tudi v tem primeru uspeh ni stoodstoten.

Najboljši način izboljšavanja dobrih lastnosti v živalih se doseže s selekcijo ali odbiro plemenske živali. Vse živali, ki nimajo v sebi ustaljenih dobrih lastnosti, se morajo od plemenitve izključiti, tako da dobimo končno plemenske živali, ki imajo ustaljene dobre lastnosti, ako pa se sem in tja pokažejo slabše živali, jih pač ne bomo porabljali za pleme.

Vse koristne lastnosti živali, zaradi katerih jih tudi redimo, so notranjega značaja in so živalim prirojene ter se pravilno oskrbo pokažejo tudi na zunaj. Ker v splošnem pri mladih živalih ne moremo ugotoviti na zunaj koristnih lastnosti, ki jih ima žival v sebi, se pri odbiri plemenjakov moramo nasloniti pač na nekatere zunanje znake, po katerih se da približno oceniti notranja sposobnost živali. Mnogo je znakov, po katerih se dá sklepati na notranje koristne lastnosti živali, predvsem pa si oglejmo nekatere lastnosti živali, katere igrajo pri izbiri plemenskih živali važno vlogo. Plemenske živali morajo biti:

1. zdrave in odporne proti boleznim;
2. morajo biti čvrste konstitucije (telesne gradnje);
3. morajo biti sposobne oploditve;
4. morajo biti primerne starosti;
5. imeti morajo poznane prednike;
6. poznana mora biti pasma, odnosno ako imamo križance raznih pasem, v kakem stanju je to križanje, itd.

Z razčlenbo posameznih tečk bomo dobili torej tiste zunanje znake, na katere se je pri izbiri plemenskih živali treba ozirati.

—i

VINOGRAD

V februarju se začne rez trte v vinogradih. Najprej se obrežejo trte v boljši, višji in sončni legi, zatem v nižji, vzhodni in zapadni legi, najkasneje pa mladi eno- in dvetletni vinogradi. Pri rezih se očistijo trsi starega lubja, ki naj se vlaga na kup in seže, da se uničijo razne kali bolezni in zalege škodljivcev. Pri rezu naj se pazi, da bo rezervni čep z dvema očesoma stal nižje kot šperon, da se ohrani trta bolj nizko.

Ker bo letos najbrž pomankanje zatiralnih sredstev za pobijanje peronospore, naj bi se obrezani trsi poškopili po rezu in ob suhem vremenu z 10% no žvepleno-apneno

brozgo, da se omili poznejši napad peronospore.

V kleteh se izvršuje redno dolivanje sodov, da se vino v teh sodih vzdrži zdravo. Kdor ni še izvršil prvega pretakanja vin lanskega pridelka, je sedaj skrajni čas, da izvrši prvo pretakanje, dokler je še hladno vreme. Prepozno pretakana vina so v nevarnosti, da dobijo slab okus po drožah ali tropinah, ki se začnejo ob toplejšem vremenu v vinu razkrajati.

Sodi, ki so ostali pri pretakanju vin prazni, se morajo dobro izprati, osušiti in narahlo zažveplati, da se ohranijo zdravi.

— K. O. —